

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าและทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทำให้การคมนาคมขนส่งกระทำได้หลายทางด้วยกัน ทั้งทางเครื่องบิน เรือ รถยนต์ และรถไฟ ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนในการเดินทางติดต่อหรือประกอบธุรกิจต่าง ๆ ยังประโยชน์ให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม เป็นอย่างมาก

การรถไฟเป็นการขนส่งมวลชนของรัฐโดยจัดการบริหารและดำเนินงาน เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่ง สังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นกิจการสาธารณูปโภค ให้บริการแก่ประชาชนในด้านการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า โดยถือว่าเป็นบริการขนส่งหลักของประเทศ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ 2521 : 2) เพื่อประโยชน์ของรัฐในการพัฒนา เศรษฐกิจ การอุตสาหกรรม การปกครอง และการรักษาความปลอดภัย ซึ่งถ้าหากดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ เป็นอย่างมาก

การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดนโยบายหลักคือ ให้รัฐวิสาหกิจพึ่งตนเองมากขึ้น โดยให้มีการลดเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและปรับราคาสินค้า ค่าบริการ เพื่อให้มีผลตอบแทนในการลงทุนอย่างน้อย เท่ากับดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ตลอดจนให้มีการแปรสภาพการบริหาร เข้าสู่เชิงธุรกิจ ผลปรากฏว่าการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจโดยส่วนรวม มีแนวโน้มดีขึ้นทั้งในด้านการจัดการ และฐานะการเงิน กล่าวคือ ในจำนวนรัฐวิสาหกิจ 59 แห่ง ที่ต้องปฏิบัติงานตามระเบียบงบประมาณของรัฐบาล พ.ศ. 2522 ได้ดำเนินงานมีผลกำไรถึง 57,717 ล้านบาท ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งคิดเทียบเป็นอัตราผลตอบแทนการลงทุนได้ประมาณร้อยละ 4.2 ของสินทรัพย์รวมของรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินงาน "ขาดทุน" มีจำนวนลดลง 11 แห่ง จากเดิมซึ่งเคยขาดทุนเกือบ 20 แห่งในตอนต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 อย่างไรก็ตาม

ก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ขนาดและอัตราการขยายการลงทุนของรัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะในสาขาพลังงาน และกิจการคมนาคมขนส่งได้เพิ่มขึ้นเกือบ 1 เท่าในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 หรือมีขนาดงบลงทุนทั้งหมดถึง 169,889 ล้านบาท เทียบกับช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 ที่ได้ลงทุนเพียง 89,000 ล้านบาท จึงทำให้รัฐวิสาหกิจต้องพึ่งแหล่งที่มาของทุนจากการก่อหนี้กับต่างประเทศ และการกู้ภายในประเทศในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 60 ของงบลงทุนโดยไม่ได้มีการเพิ่มทุนมากนัก ส่วนการลงทุนจากแหล่งรายได้ของตนเองยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งยังมีปัญหาหนี้ค้างชำระที่สะสมมากขึ้นระหว่างรัฐวิสาหกิจกันเอง ซึ่งทำให้รัฐวิสาหกิจประสบปัญหาสภาพคล่องตัวทางการเงิน เป็นลูกโซ่ ทั้งหมดนี้หากปล่อยไว้จะส่งผลกระทบต่อการรักษาความมั่นคงทางการคลังของภาครัฐบาลและการบริหารหนี้กับต่างประเทศ แผนพัฒนา ฉบับที่ 6 จึงได้วางแนวทางการพัฒนารัฐวิสาหกิจดังนี้คือ มุ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจไปสู่เชิงธุรกิจมากขึ้น โดยยกระดับคุณภาพบริการให้ได้มาตรฐานปกติสากลในราคาที่เหมาะสมและให้หาแนวทางเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530 : 10)

การที่จะทำให้รัฐวิสาหกิจดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยสำคัญคือ บุคลากรในรัฐวิสาหกิจนับตั้งแต่ระดับคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจลงมาจนถึงเจ้าหน้าที่ทั่วไประดับปฏิบัติการ โดยขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน (พรทิพย์ แก้วคำภา 2515 : 1, 2) ซึ่งสมรรถภาพในการปฏิบัติงานนี้ย่อมขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง และองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ สุขภาพอนามัย ถ้าพนักงานทุกคนมีสุขภาพดี การปฏิบัติงานจะสามารถกระทำได้ดีเต็มความสามารถทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและต่อรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ แต่ถ้าพนักงานส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัย เกิดการเจ็บป่วย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดน้อยลง เกิดเป็นผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจ สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เป็นภาระต่อสังคมและรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติงานประสิทธิภาพในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจต่ำลง เพิ่มต้นทุนสูงขึ้นในด้านการรักษาพยาบาล ฉะนั้นปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของพนักงานจึงมีความสำคัญโดยตรงกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ดังกล่าว

เนื่องด้วยผู้วิจัย เป็นผู้หนึ่งที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพ บำรุงรักษาสุขภาพและป้องกันโรคให้แก่บุคลากรประจำสำนักงานแพทย์ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีความสนใจที่จะ

ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและจัดดำเนินการให้บริการทางสุขภาพตามความต้องการของพนักงาน อีกทั้ง เพื่อจัดหลักสูตรการอบรมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการทางสุขภาพ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและยกระดับคุณภาพการบริการให้ได้มาตรฐานตามแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัย เรื่องปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับสุขภาพระหว่างพนักงานที่ปฏิบัติงานบนขบวนรถ และพนักงานที่ปฏิบัติงานภาคพื้นดิน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาถึงปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการรับบริการทางสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และความรู้ทางสุขภาพของพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานฝ่ายการเดินรถเท่านั้น
3. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. พนักงานที่เป็นประชากรทุกคนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริง ปราศจากอคติใด ๆ และมีความเชื่อถือได้
2. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถใช้สำรวจปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของพนักงานได้

คำจำกัดความในการวิจัย

พนักงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายการเดินรถ การรถไฟแห่งประเทศไทย ทั้งที่ปฏิบัติงานบนขบวนรถ และปฏิบัติงานภาคพื้นดิน โดยปฏิบัติงานในด้านการขนส่งรับส่งผู้โดยสาร และสินค้า

พนักงานขบวนรถ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายการเดินรถที่ปฏิบัติงานอยู่บนขบวนรถ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

พนักงานภาคพื้นดิน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายการเดินรถที่ปฏิบัติงานประจำตาม สถานี แขนง เขต สำนักงาน ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

ปัญหาด้านสุขภาพ หมายถึง ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับบริการทางสุขภาพ ปัญหาการสุขภาพาสสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และปัญหาเกี่ยวกับการได้รับความรู้ทางสุขภาพ

ความต้องการทางสุขภาพ หมายถึง ความต้องการเกี่ยวกับการรับบริการสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลย และความต้องการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ